YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

25 marraskuuta 2008 *

Asiassa C-455/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka College van Beroep voor het bedrijfsleven (Alankomaat) on esittänyt 9.11.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 14.11.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Heemskerk BV ja

Firma Schaap

vastaan

Productschap Vee en Vlees,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts ja T. von Danwitz sekä tuomarit A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský, J. Klučka (esittelevä tuomari), A. Arabadjiev ja C. Toader,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.11.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja C. ten Dam,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään V. Kontolaimos, G. Kanellopoulos ja S. Papaioannou,

– Unkarin hallitus, asiamiehenään J. Fazekas,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Erlbacher, T. van Rijn ja M. van Heezik,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.5.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista erityisistä yksityiskohtaisista säännöistä elävien nautaeläinten hyvinvoinnin osalta kulje-

tuksen aikana 18.3.1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 615/98 (EYVL L 82, s. 19), eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana ja direktiivien 90/425/ETY ja 91/496/ETY muuttamisesta 19.11.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/628/ETY (EYVL L 340, s. 17), sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/29/EY (EYVL L 148, s. 52; jäljempänä direktiivi 91/628), maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 15.4.1999 annetun komission asetuksen (EY) N:o 800/1999 (EYVL L 102, s. 11) ja naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 17.5.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1254/1999 (EYVL L 160, s. 21) 33 artiklan 9 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Heemskerk BV ja Firma Schaap sekä Productschap Vee en Vlees (jäljempänä Productschap) ja joka koskee sellaisen vientituen osan palauttamista, jonka viimeksi mainittu katsoo tulleen perusteettomasti maksetuksi näille kahdelle yhtiölle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

Asetus N:o 1254/1999

3 Naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27.6.1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 805/68 (EYVL L 148, s. 24) on kumottu asetuksella N:o 1254/1999.

4 Asetuksen N:o 1254/1999 33 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan mukaan eläviä eläimiä koskevien vientitukien maksaminen edellyttää eläinten hyvinvointia ja erityisesti eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevassa yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen säännösten noudattamista.

Asetus N:o 615/98

5 Asetuksen N:o 615/98 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”– – CN-koodiin 0102 kuuluvien elävien nautaeläinten, jäljempänä ’eläimet’, vientitukia maksettaessa on eläinten kuljetuksen aikana siihen saakka, kunnes ne puretaan ensimmäisen kerran lopullisena määräpaikkana olevassa kolmannessa maassa, noudatettava:

– neuvoston direktiivin 91/628/ETY säännöksiä ja

– tämän asetuksen säännöksiä.”

6 Saman asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Eläimet voidaan viedä yhteisön tullialueelta ainoastaan seuraavien poistumispaikkojen kautta:

– kolmansista maista tuotavien elävien sorkka- ja kavioeläinten eläinlääkäritarkastuksista tehdyn komission päätöksen mukaisesti hyväksytyn rajatarkastusaseman kautta,

tai

– jäsenvaltion osoittaman poistumispaikan kautta.

2. Poistumispaikan virallisen eläinlääkärin on tarkastettava ja varmennettava [eläimiä ja eläintuotteita koskevien todistusten laadinnasta 17.12.1996 annetun] neuvoston direktiivin 96/93/EY [(EYVL 1997, L 13, s. 28)] säännösten mukaisesti, että:

– eläimet suoriutuvat matkasta direktiivin 91/628/ETY säännösten mukaisesti,

– kuljetusväline, jossa elävät eläimet poistuvat yhteisön tullialueelta, on neuvoston direktiivin 91/628/ETY säännösten mukainen

ja

– eläimiä on varauduttu hoitamaan matkan aikana direktiivin 91/628/ETY säännösten mukaisesti.

3. Jos poistumispaikan eläinlääkäri katsoo 2 kohdassa tarkoitettujen vaatimusten täyttyvän, hän varmentaa tämän lisäämällä maininnan:

– –

– asetuksen (EY) N:o 615/98 2 artiklan mukainen tarkastus tyydyttävä

– –”

7 Asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 2, 3 ja 7 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. [Maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27.11.1987 annetun komission] asetuksen (ETY) N:o 3665/87 [(EYVL L 351, s. 1)] 47 artiklan säännösten mukaisesti laadittuun vientituen maksuhakemukseen on liitettävä samassa artiklassa säädetyssä määräajassa todistus siitä, että 1 artiklan säännöksiä on noudatettu.

Todistukseksi katsotaan:

– tämän asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu asiakirja asianmukaisesti täytettynä

ja

– tarvittaessa 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kertomus.

– –

3. Vientitukea ei makseta kuljetuksen aikana kuolleista eläimistä eikä eläimistä, joiden osalta toimivaltainen viranomainen arvioi 2 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen, 4 artiklassa tarkoitettujen valvontakertomusten ja/tai saatavilla olevien muiden 1 artiklan noudattamista koskevien seikkojen perusteella, ettei eläinten hyvinvointia kuljetusten aikana koskevaa direktiiviä ole noudatettu.

– –

7. Jos tuen maksamisen jälkeen todetaan, että eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevaa yhteisön lainsäädäntöä ei ole noudatettu, tuen asianomaista osuutta – johon sisältyy tarvittaessa 4 kohdan mukainen vähennys – pidetään perusteettomasti maksettuna ja se peritään takaisin asetuksen (ETY) N:o 3665/87 11 artiklan 3–6 kohdan säännösten mukaisesti.”

Direktiivi 91/628

8 Direktiivin 91/628 5 artiklan A kohdan 1 alakohdan a–c alakohdassa säädetään seuraavaa:

”A. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että:

1) Kuljettaja:

a) on:

– –

ii) sijoittautumisjäsenvaltionsa toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä suorittamaan kaikkia selkärankaisten eläinten kuljetuksia jollakin direktiivin 90/675/ETY liitteessä [I] tarkoitetulla alueella, tai jos on kyse kolmanteen maahan sijoittautuneesta yrityksestä, jonkin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä, jos kuljetusyrityksestä vastaava henkilö on kirjallisesti sitoutunut noudattamaan [yhteisön] voimassa olevan eläinlääkintälainsäädännön vaatimuksia.

– –

b) ei kuljeta eikä anna kuljetettaviksi eläintä siten, että eläin voi vahingoittua tai sille voi aiheutua tarpeetonta kärsimystä;

c) käyttää tässä direktiivissä tarkoitettujen eläinten kuljetukseen kuljetusvälineitä, joilla voidaan varmistaa eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana koskevien yhteisön vaatimusten – – noudattaminen.”

Kansallinen säännöstö

9 Yleisen hallintolain (Algemene Wet Bestuursrecht) 8 §:n 69 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Asiaa käsittelevän tuomioistuimen on ratkaistava asia valituskirjelmän, esitettyjen asiakirjojen, edeltävän tutkimuksen ja istunnossa tapahtuneen asian selvittämisen perusteella.

2. Tuomioistuimen on viran puolesta täydennettävä oikeudellisia perusteita.

3. Tuomioistuin voi viran puolesta täydentää tosiseikkoja.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että molemmat pääasian valittajat tekivät 25.1.2000 ilmoituksen 300 tiineen hiehon viennistä Marokkoon ja että ne hakivat tälle viennille asetuksen N:o 800/1999 mukaista vientitukea, joka niille myönnettiin.

11 Nämä 600 tiinettä hiehoa ja 40 eräälle muulle yritykselle kuulunutta tiinettä hiehoa lastattiin samana päivänä Moerdijkissä (Alankomaat) Irlannin lipun alla purjehtivaan M/S Irish Rose -alukseen (jäljempänä alus) Casablancaan (Marokko) kuljettamista varten. Virallinen eläinlääkäri, joka tarkasti lastaustoimenpiteet, varmensi, että asetuksen (EY) N:o 615/98 2 artiklassa tarkoitetut vaatimukset täyttyivät.

12 Irlannin viranomaiset olivat hyväksyneet kyseisestä aluksesta käytettäväksi 986 neliömetriä eläinten kuljetuksiin.

13 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston rahoitusjärjestelmään kuuluviin toimenpiteisiin kohdistuvista jäsenvaltioiden suorittamista tarkastuksista ja direktiivin 77/435/ETY kumoamisesta 21.12.1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4045/89 (EYVL L 388, s. 18) mukaisesti toimitetussa tarkastuksessa pääasian valittajille kuuluvista hallintoasiakirjoista löydettiin asiakirja, josta ilmeni, että aluksen kuljetuskapasiteetti elävien eläinten osalta oli ylitetty 111 nautaeläimellä. Yleisen tarkastusviraston suorittama perusteellisempi tarkastus osoitti, ettei virallinen eläinlääkäri ollut poistumispaikassa tarkastanut, oliko direktiivin 91/628 liitteessä olevassa VI luvussa säädettyjä lastaustiheysnormeja noudatettu. Tämän tarkastuksen ja eläinten kanssa samalla aluksella Marokkoon matkustaneen henkilön antaman lausunnon perusteella tarkastusvirasto päätteli, ettei direktiivissä 91/628 säädettyjä,

nautaeläinten hyvinvointia koskevia edellytyksiä ollut noudatettu ja että kyse oli aluksen ilmeisestä ylilastauksesta.

14 Productschap peruutti 26.3.2004 tehdyillä päätöksillä pääasian valittajille myönnetyn vientituen ja vaati maksettujen määrien palauttamista 10 prosentilla korotettuina. Se vahvisti myös erääntyneiden laillisten korkojen määrän.

15 Molemmat valittajat hakivat 13.4.2004 päivätyillä kirjeillä oikaisua 26.3.2004 tehtyihin päätöksiin.

16 Productschap pysytti 2.8. ja 25.8.2005 tekemillään päätöksillä pääasian valittajia 6.5.2004 kuultuaan vientituen peruuttamisen ja sen palauttamisen mutta vähensi takaisin perittävää määrää. Koska se katsoi, että nautojen sen määrän, jonka kuljettaminen oli sallittua siihen hyväksytyllä 986 neliömetrin pinta-alalla, ylittävä määrä oli kuljetettu vastoin direktiivissä 91/628 vahvistettuja normeja, joihin myös lastaustiheyttä koskeva normi kuuluu, se katsoi, että vientituki oli peruutettava ja palautettava lastin siltä osalta, jolta eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia ei ollut noudatettu.

17 Productschap totesi tästä, että tiineiden hiehojen merikuljetuksessa sovellettava lastausnormi on direktiivin 91/628 liitteessä olevan 47 kohdan mukaan 1,70775 neliömetriä. Laskeakseen tämän lastausnormin vastaisesti kuljetettujen eläinten määrän Productschap jakoi aluksen hyväksytyn pinta-alan, eli 986 neliömetriä, kullekin eläimelle säädetyllä pinta-alalla. Tällä perusteella se totesi, että näiden vientitoimenpiteiden aikana aluksella kuljetettujen eläinten määrä ylitti sallitun määrän 62 eläimellä.

18 Productschap laski valittajille maksetun, takaisin perittävän vientituen osan sallitun määrän ylittävien kuljetettujen eläinten määrälle myönnetyn vientituen perusteella sen suhteellisen osuuden mukaisesti, joka valittajilla oli kokonaiskuljetuksesta. Tämän laskelman mukaan kumpaakin valittajaa vaadittiin palauttamaan vientituki 29 eläimeltä. Asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 7 kohdan, luettuna yhdessä saman artiklan 4 kohdan kanssa, nojalla kyseistä myönnettyä vientitukea vähennettiin lisäksi määrällä, joka vastasi peruutetun vientituen määrää.

19 Pääasian valittajat valittivat edellä mainituista 2.8. ja 25.8.2005 tehdyistä päätöksistä ennakkoratkaisupyynnön esittäneeseen tuomioistuimeen. Ne vetosivat valituksensa tueksi useisiin perusteisiin, joissa ne yhtäältä korostivat virallisen eläinlääkärin tekemän varmennuksen todistusarvoa ja toisaalta väittivät, että Irlannin lainsäädännössä asetettua edellytystä, jonka mukaan tuolla aluksella voitiin kuljettaa eläimiä ainoastaan 986 neliömetrin suuruisella alalla, ei voida soveltaa Alankomaista Marokkoon tapahtuvaan kuljetukseen.

20 Lisäksi ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että College van Beroep voor het bedrijfsleven katsoo olemassa olevan sellaisia muita perusteita, jotka saattavat vaikuttaa pääasiassa käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun. Koska sille ei kuitenkaan ole esitetty näitä perusteita, kansalliset prosessisäännöt estävät niiden ottamisen huomioon. Yleisen hallintolain 8 §:n 69 momentista seuraa, että tuomioistuin lausuu vain asianosaisten sille esittämistä riidanaiheista. Vaikka kyseisen pykälän 2 momentissa säädetään, että tuomioistuimen on viran puolesta täydennettävä oikeudellisia perusteita, tätä säännöstä on kuitenkin tulkittava siten, että tuomioistuin antaa kantajan riitauttamaansa hallintotointa vastaan esittämille väitteille oikeudellisen muodon. Kyseinen velvollisuus täydentää viran puolesta näitä perusteita ja se harkinta, johon tuomioistuimen on ryhdyttävä omasta aloitteestaan, on erotettava toisistaan. Tällainen harkinta tulee kysymykseen vain sovellettaessa oikeusjärjestyksen perusteita koskevia sääntöjä, toisin sanoen hallintoelinten ja itse tuomioistuimen toimivaltaa sekä tutkittavaksi ottamista koskevia sääntöjä.

21 Kansallinen tuomioistuin pohtii kuitenkin, onko sillä yhteisön oikeuden nojalla velvollisuus ottaa huomioon sellaiset yhteisön oikeuteen nojautuvat perusteet, joihin pääasian valittajat eivät ole vedonneet.

22 Näissä olosuhteissa College van Beroep voor het bedrijfsleven on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Onko hallintoelin toimivaltainen poikkeamaan asetuksen N:o 615/98 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta virallisen eläinlääkärin varmennuksesta ja päättämään, että eläinkuljetus, josta tällainen varmennus on annettu, ei ole direktiivissä 91/628 asetettujen vaatimusten mukainen?

b) Jos kysymykseen 1a vastataan myöntävästi:

Kohdistuuko kyseisen hallintoelimen tällaisen toimivallan käyttöön yhteisön oikeuden perusteella erityisiä rajoituksia, ja jos kohdistuu, mitä nämä rajoitukset ovat?

2) Jos vastaus kysymykseen 1 on myöntävä:

Onko jäsenvaltion hallintoelimen silloin, kun se arvioi, onko oikeus vientitukeen olemassa esimerkiksi asetuksessa N:o 800/1999 säädetyissä tapauksissa, määritettävä se, onko elävien eläinten kuljettamisessa noudatettu eläinten hyvinvointia koskevia yhteisön säännöksiä, asianomaisessa jäsenvaltiossa voimassa olevien vai

siinä valtiossa voimassa olevien edellytysten perusteella, jonka lipun alla eläviä eläimiä kuljettava alus purjehtii ja joka on antanut hyväksynnän kyseiselle alukselle?

3) Velvoittaako yhteisön oikeus tutkimaan viran puolesta asetukseen N:o 1254/1999 ja asetukseen N:o 800/1999 nojautuvat perusteet, toisin sanoen riidan kohteen ulkopuolelle menevät perusteet?

4) Onko asetuksen N:o 1254/1999 33 artiklan 9 kohdassa oleva käsite 'eläinten hyvinvointia – – koskevassa yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen säännösten noudattaminen' ymmärrettävä siten, että jos todetaan, että eläviä eläimiä kuljettava alus oli lastattu niin täyteen, että eläinten hyvinvointia koskevien säännösten noudattamiseksi sallittu lasti ylittyy kyseisen aluksen osalta, eläinten hyvinvointia koskevia yhteisön säännöksiä on rikottu ainoastaan sen eläinmäärän osalta, joka ylittää sallitun lastin määrän, vai onko katsottava, että kyseisiä säännöksiä on tällöin rikottu kaikkien kuljetettujen elävien eläinten osalta?

5) Merkitseekö yhteisön oikeuden tehokas soveltaminen tässä yhteydessä sitä, että viran puolesta suoritettava yhteisön oikeuden säännösten soveltaminen johtaa Alankomaiden hallintoprosessilainsäädännössä vakiinnutetun sen periaatteen noudattamatta jättämiseen, jonka mukaan muutosta hakenut henkilö ei saa joutua muutoksenhakunsa vuoksi epäedullisempaan asemaan kuin missä hän olisi, jos hän ei olisi hakenut muutosta?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

23 Kansallinen tuomioistuin kysyy ensimmäisessä kysymyksessään pääasiallisesti, onko asetusta N:o 615/98 ja tarkemmin ottaen sen 1 artiklaa ja 5 artiklan 3 ja 7 kohtaa tulkittava siten, että vientitukien alalla toimivaltainen kansallinen viranomainen on toimivaltainen päättämään, ettei eläinten kuljetus ole ollut direktiivin 91/628 säännösten mukaista, vaikka virallinen eläinlääkäri on kyseisen asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti varmentanut, että tuo kuljetus on tämän direktiivin säännösten mukainen. Jos kysymykseen vastataan myöntävästi, se haluaa tietää, onko tämän viranomaisen toimivaltaa jotenkin rajoitettu.

24 On syytä muistuttaa, että kun asetuksen N:o 615/98 1 artiklan ja 5 artiklan 3 kohdan sanamuoto otetaan huomioon, direktiivin 91/628 säännösten noudattaminen on vientituen maksamisedellytys. Viejän on tämän saman asetuksen 5 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti osoitettava, että vientituen myöntämisedellytykset täyttyvät. On syytä korostaa, että viejän on vientituen saadakseen todistettava sen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa vienti-ilmoitus hyväksytään, että kyseisen asetuksen 1 artiklaa ja näin ollen edellä mainitun direktiivin säännöksiä on noudatettu, esittämällä tuon asetuksen 2 artiklan 3 kohdassa ja 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut asiakirjat. Näihin asiakirjoihin kuluu muun muassa virallisen eläinlääkärin varmennus.

25 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tällaisten asiakirjojen todistavasta luonteesta, että kuten asetuksen N:o 615/98 3 ja 5 artiklan tarkoituksesta ilmenee, se, että viejä esittää nämä asiakirjat, ei ole kiistaton näyttö tämän asetuksen 1 artiklan tai direktiivin 91/628 noudattamisesta. Tämä näyttö osoittautuu nimittäin riittäväksi ainoastaan siltä osin kuin toimivaltaisella viranomaisella ei ole käytössään sellaisia seikkoja, joiden perusteella se voisi katsoa, että kyseistä direktiiviä ei ole noudatettu. Tätä tulkintaa vahvistaa asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdan sanamuoto, jonka mukaan toimivaltainen viranomainen voi olla maksamatta vientitukea eläimistä, joiden osalta se arvioi mainitun asetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen asiakirjojen, sen 4 artiklassa tarkoitettujen valvontakertomusten ja/tai kyseisen asetuksen 1 artiklassa tarkoitettujen säännösten noudattamista koskevien muiden saatavilla olevien seikkojen perusteella, ettei direktiiviä 91/628 ole noudatettu (ks. asia C-96/06, Viamex Agrar Handel, tuomio 13.3.2008, Kok. 2008, s. I-1413, 34 ja 35 kohta).

26 Siitä huolimatta, että viejä on esittänyt asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 2 kohdan mukaisen virallisen eläinlääkärin varmennuksen, toimivaltainen viranomainen voi katsoa, että viejä ei ole noudattanut tämän asetuksen 1 artiklan eikä direktiivin 91/628 säännöksiä, edellyttäen että erityisesti mainitun asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät (em. asia Viamex Agrar Handel, tuomion 36 kohta).

27 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 51 kohdassa toteaa, on syytä katsoa, että tämä päättely, jonka mukaan toimivaltainen viranomainen voi viejän esittämistä asiakirjoista huolimatta päättää olla maksamatta vientitukea, pätee myös silloin, kun tämä tuki on jo sille maksettu.

28 Toisenlaisella tulkinnalla vietäisiin tehokas oikeusvaikutus yhtäältä asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 7 kohdalta, jossa säädetään, että jos tuen maksamisen jälkeen todetaan, että eläinten suojelua kuljetuksen aikana koskevaa yhteisön lainsäädäntöä ei

ole noudatettu, tuki peritään takaisin asetuksen N:o 3665/87 11 artiklan 3–6 kohdan säännösten mukaisesti, ja toisaalta asetuksessa N:o 4045/89 tarkoitetuilta jälkikäteen toimitettavilta tarkastuksilta.

29 Yhteisöjen tuomioistuin on jo vastannut tämän toimivallan rajoja koskevaan kysymykseen katsomalla, että asetuksen N:o 615/98 5 artiklaa ei voida tulkita siten, että toimivaltainen viranomainen saisi sen perusteella asettaa mielivaltaisesti kyseenalaisiksi viejän vientitukihakemukseen liittämät todisteet. Toimivaltaisen viranomaisen harkintavalta ei näet ole rajaton, koska se rajataan tässä 5 artiklassa. Tämä harkintavalta näyttää olevan rajoitettu erityisesti niiden seikkojen luonteen ja todistusvoiman osalta, joihin tämä viranomainen vetoaa (ks. em. asia Viamex Agrar Handel, tuomion 38 kohta).

30 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että toimivaltaisen viranomaisen on asetuksen N:o 615/98 5 artiklan 3 kohdan mukaan perustettava arvionsa, jonka mukaan viejän vientitukihakemukseensa liittämien asiakirjojen perusteella ei voida todistaa, että kuljetuksen aikana on noudatettu direktiivin 91/628 säännöksiä, eläinten hyvinvointia koskeviin objektiivisiin ja konkreettisiin seikkoihin, ja tarvittaessa viejän tehtävänä on osoittaa, miltä osin se näyttö, joihin toimivaltainen viranomainen vetoaa asetuksen N:o 615/98 ja direktiivin 91/628 noudattamatta jättämistä koskevan päätelmänsä tueksi, ei ole merkityksellistä (em. asia Viamex Agrar Handel, tuomion 41 kohta).

31 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että toimivaltaisen viranomaisen on joka tapauksessa perusteltava päätöksensä ja ilmoitettava siinä syyt, joiden perusteella sen mielestä viejän esittämien todisteiden perusteella ei voida katsoa, että direktiivin 91/628 säännöksiä on noudatettu. Viranomaisen on tätä varten arvioitava objektiivisesti viejän sille esittämät asiakirjat ja osoitettava, että ne seikat, joihin se vetoaa sen

kantansa tueksi, jonka mukaan vientitukihakemukseen liitetyn asiakirja-aineiston perusteella ei voida näyttää, että asiassa oli noudatettu direktiivin 91/628 merkityksellisiä säännöksiä, ovat asianmukaisia (em. asia Viamex Agrar Handel, tuomion 42 kohta).

32 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetusta N:o 615/98 ja tarkemmin ottaen sen 1 artiklaa ja 5 artiklan 3 ja 7 kohtaa on tulkittava siten, että vientitukien alalla toimivaltainen kansallinen viranomainen on toimivaltainen päättämään, ettei eläinten kuljetus ole ollut direktiivin 91/628 säännösten mukaista, vaikka virallinen eläinlääkäri on kyseisen asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti varmentanut, että tuo kuljetus on tämän direktiivin säännösten mukainen. Toimivaltaisen viranomaisen tämän päätelmän on perustuttava eläinten hyvinvointia koskeviin objektiivisiin seikkoihin, joilla viejän esittämät asiakirjat voidaan asettaa kyseenalaisiksi, ja viejän tehtävänä on tarvittaessa osoittaa, että ne seikat, joihin toimivaltainen viranomainen vetoaa direktiivin 91/628 noudattamatta jättämistä koskevan päätelmänsä tueksi, eivät ole merkityksellisiä.

Toinen kysymys

33 Kansallinen tuomioistuin kysyy toisessa kysymyksessään pääasiallisesti, onko jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen, kun se arvioi, onko oikeus vientitukeen asetuksessa N:o 800/1999 säädetyissä tapauksissa olemassa, ja kun se arvioi, onko elävien eläinten kuljettamisessa noudatettu eläinten hyvinvointia koskevia yhteisön säännöksiä, otettava huomioon tuossa jäsenvaltiossa voimassa olevien normien mukainen aluksen käytettävissä oleva pinta-ala vai pinta-ala, joka on mainittu lippuvaltiossa voimassa olevien normien perusteella annetussa hyväksynnässä.

34 Tältä osin on muistutettava, että kansallisen tuomioistuimen mainitsemat vientivaltio ja lippuvaltio ovat molemmat Euroopan unionin jäsenvaltioita.

35 On todettava, ettei direktiivissä 91/628 ole nimenomaisia säännöksiä eläinten kuljetuksiin käytettävästä aluksen kokonaispinta-alasta.

36 Tällöin tilanteessa, jossa lippujäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on myöntänyt aluksen tietylle pinta-alalle hyväksynnän, on syytä katsoa, että hyväksynnässä mainittu pinta-ala heijastaa pinta-alaa, jolla eläinten hyvinvointi on taattu. On nimittäin kiistatonta, että toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyntää myöntäessään välttämättä suoritettava perusteellisia tarkastuksia, jotta se voisi laskea aluksen koko sen hyötypinta-alan, jolla eläinten hyvinvointi niiden kuljetuksen aikana voidaan varmistaa.

37 Vientijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on näin ollen otettava huomioon tämä hyötypinta-ala, kun se arvioi, onko eläinten kuljetus aluksella toimitettu eläinten hyvinvointia koskevien direktiivin 91/628 säännösten mukaisesti.

38 Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen toiseen kysymykseen on vastattava, että kun lippujäsenvaltio on myöntänyt alukselle hyväksynnän eläinten kuljettamiseen sen tietyllä pinta-alalla, vientijäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on käytettävä tätä hyväksyntää perustana, kun se arvioi, onko niitä yhteisön säännöksiä, jotka koskevat eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana, noudatettu.

Neljäs kysymys

39 Neljännessä kysymyksessään, joka on tutkittava ennen kolmatta ja viidettä kysymystä, kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1254/1999 33 artiklan 9 kohdassa oleva käsite ”eläinten hyvinvointia koskevassa yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen säännösten noudattaminen” ymmärrettävä siten, että jos todetaan, että direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan B alakohdassa säädettyjä lastaustiheyttä koskevia yhteisön edellytyksiä ei ole noudatettu eläinten kuljetuksen aikana, näitä säännöksiä on katsottava tällöin rikotun kaikkien kuljetettujen elävien eläinten osalta.

40 Kyseisen direktiivin liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan B alakohdan perusteella eläinkohtainen lastaustiheys merikuljetuksissa määritetään neliömetreinä.

41 Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 74 kohdassa toteaa, jos aluksessa eläinten kuljettamiseen käytettävissä oleva kokonaispinta-ala jaettuna tosiasiallisesti kuljetettujen eläinten määrällä ei vastaa sitä pinta-alaa, josta direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan B alakohdassa säädetään kutakin eläintä kohden, on katsottava, ettei lastaustiheyttä koskevia yhteisön normeja ole noudatettu yhdenkään kuljetetun eläimen osalta. On nimittäin kiistatonta, että tilanteessa, jossa lastaustiheys ylitetään, kunkin eläimen käytössä oleva tila vähenee sen vuoksi, että aluksessa on enemmän eläimiä kuin näiden normien mukaan olisi sallittua.

42 Lisäksi on syytä todeta, että aluksen liikakuormitus vaikuttaa lähtökohtaisesti kaikkiin eläimiin, sillä se johtaa erityisesti niiden liikkumisväljyyden pienenemiseen, sen tilan vähenemiseen, joka tarvitaan, jotta niillä olisi mukavat olosuhteet, eläinten loukkaan-

tumisriskin kohoamiseen ja kaikkia kuljetettuja eläimiä eikä pelkästään liikaa lastattuja eläimiä koskeviin heikkoihin kuljetusolosuhteisiin.

43 Neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 1254/1999 33 artiklan 9 kohdassa olevaa käsitettä ”eläinten hyvinvointia koskevassa yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen säännösten noudattaminen” on tulkittava siten, että jos todetaan, että direktiivin 91/628 liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan B alakohdassa säädettyjä lastaustiheyttä koskevia yhteisön edellytyksiä ei ole noudatettu eläinten kuljetuksen aikana, lähtökohtaisesti on katsottava, että näitä säännöksiä on tällöin rikottu kaikkien kuljetettujen elävien eläinten osalta.

Kolmas ja viides kysymys

44 Kansallinen tuomioistuin kysyy kolmannessa ja viidennessä kysymyksessään, jotka on syytä tutkia yhdessä, pääasiallisesti, velvoittaako yhteisön oikeus kansallisen tuomioistuimen tutkimaan viran puolesta asetuksiin N:o 1254/1999 ja N:o 800/1999 nojautuvat, riidan kohteen ulkopuolelle menevät perusteet, kun tällaisessa tutkinnassa päädyttäisiin Alankomaiden sen oikeusperiaatteen noudattamatta jättämiseen, jonka mukaan muutosta hakenut henkilö ei saa joutua muutoksenhakunsa vuoksi epäedullisempaan asemaan kuin missä hän olisi, jos hän ei olisi hakenut muutosta (reformatio in peiusin kieltävä periaate).

45 College van Beroep voor het bedrijfsleven toteaa, että yleisen hallintolain 8 §:n 69 momentin mukaan se ei lähtökohtaisesti voi ottaa huomioon sellaisia perusteita, jotka menevät asianosaisten rajaaman riidan kohteen ulkopuolelle. Lisäksi se korostaa, että vaikka yhteisön oikeus velvoittaisikin sen tutkimaan viran puolesta asetuksiin N:o 1254/1999 ja N:o 800/1999 perustuvat perusteet, se saattaa joutua vastakkain reformatio in peiusin kieltävän menettelysäännön kanssa, joka on vahvistettu

Alankomaiden hallinto-oikeudessa ja jonka mukaan muutosta hakenut henkilö ei saa joutua muutoksenhakunsa vuoksi epäedullisempaan asemaan kuin missä hän olisi, jos hän ei olisi hakenut muutosta. Se ei nimittäin pidä mahdottomana, että kyseisten asetusten huomioon ottamisesta saattaa seurata pääasian valittajien velvollisuuksien lisääntyminen.

46 Tässä suhteessa on todettava, että yhteisön oikeus ei voi velvoittaa kansallista tuomioistuinta soveltamaan viran puolesta yhteisön säännöstä, jos tästä soveltamisesta aiheutuisi sen kansalliseen prosessioikeuteen kirjatun, reformatio in peiusin kieltävän periaatteen soveltamatta jättäminen.

47 Tällainen velvollisuus ei nimittäin olisi vain kyseisen kiellon taustalla olevien puolustautumisoikeuksien noudattamista, oikeusvarmuutta ja luottamuksensuojaa koskevien periaatteiden vastainen, vaan se altistaisi yksityishenkilön, joka on tehnyt valituksen hänelle vastaisesta päätöksestä, sille vaaralle, että tuo valitus asettaisi hänet epäedullisempaan asemaan kuin missä hän olisi, jos hän ei olisi hakenut muutosta.

48 Edellä oleva huomioiden kolmanteen ja viidenteen kysymykseen on vastattava, ettei yhteisön oikeus velvoita kansallista tuomioistuinta viran puolesta soveltamaan yhteisön oikeuden säännöstä, jos tästä soveltamisesta aiheutuisi sen asian kannalta merkityksselliseen kansalliseen oikeuteen kirjatun, reformatio in peiusin kieltävän periaatteen soveltamatta jättäminen.

Oikeudenkäyntikulut

49 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista erityisistä yksityiskohtaisista säännöistä elävien nautaeläinten hyvinvoinnin osalta kuljetuksen aikana 18.3.1998 annetun komission asetuksen (EY) N:o 615/98 ja tarkemmin ottaen sen 1 artiklaa ja 5 artiklan 3 ja 7 kohtaa on tulkittava siten, että vientitukien alalla toimivaltainen kansallinen viranomainen on toimivaltainen päättämään, ettei eläinten kuljetus ole ollut eläinten suojelemisesta kuljetuksen aikana ja direktiivien 90/425/ETY ja 91/496/ETY muuttamisesta 19.11.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/628/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1995 annetulla neuvoston direktiivillä 95/29/EY, säännösten mukaista, vaikka virallinen eläinlääkäri on kyseisen asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti varmentanut, että tuo kuljetus on tämän direktiivin säännösten mukainen. Toimivaltaisen viranomaisen tämän päätelmän on perustuttava eläinten hyvinvointia koskeviin objektiivisiin seikkoihin, joilla viejän esittämät asiakirjat voidaan asettaa kyseenalaisiksi, ja viejän tehtävänä on tarvittaessa osoittaa, että ne seikat, joihin toimivaltainen viranomainen vetoaa direktiivin 91/628, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 95/29, noudattamatta jättämistä koskevan päätelmänsä tueksi, eivät ole merkityksellisiä.

2) Kun lippujäsenvaltio on myöntänyt alukselle hyväksynnän eläinten kuljettamiseen sen tietyllä pinta-alalla, vientijäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on käytettävä tätä hyväksyntää perustana, kun ne arvioivat, onko niitä

yhteisön säännöksiä, jotka koskevat eläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana, noudatettu.

3) Naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 17.5.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1254/1999 33 artiklan 9 kohdassa olevaa käsitettä ”eläinten hyvinvointia koskevassa yhteisön lainsäädännössä vahvistettujen säännösten noudattaminen” on tulkittava siten, että jos todetaan, että direktiivin 91/628, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 95/29, liitteessä olevan VI luvun 47 kohdan B alakohdassa säädettyjä lastaustiheyttä koskevia yhteisön edellytyksiä ei ole noudatettu eläinten kuljetuksen aikana, lähtökohtaisesti on katsottava, että näitä säännöksiä on tällöin rikottu kaikkien kuljetettujen elävien eläinten osalta.

4) Yhteisön oikeus ei velvoita kansallista tuomioistuinta viran puolesta soveltamaan yhteisön oikeuden säännöstä, jos tästä soveltamisesta aiheutuisi sen asian kannalta merkitykselliseen kansalliseen oikeuteen kirjatun, reformatio in peiusin kieltävän periaatteen soveltamatta jättäminen.

Allekirjoitukset